

Till:
s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till:
s.sof@regeringskansliet.se
i.registrator@regeringskansliet.se
ulrika.lindberg@regeringskansliet.se

Remissvar avseende betänkande av utredningen om välfärdsteknik i äldreomsorgen - Framtidens teknik i omsorgens tjänst (SOU 2020:14)

Post- och telestyrelsen (PTS) har i enlighet med 1 § förordningen (2007:951) med instruktion för PTS ett samlat ansvar inom postområdet och området för elektronisk kommunikation. Vidare ska PTS enligt 11 § samma förordning särskilt verka för att målen för funktionshinderspolitiken uppnås inom dess ansvarsområde och ska vara samlade, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter.

PTS lämnar med utgångspunkt från myndighetens ansvarsområde följande synpunkter på rubricerat betänkande.

Sammanfattning

PTS **tillstyrker** flera av utredningens framtagna förslag, i vissa fall med nedan angivna synpunkter.

PTS instämmer med behovet av att införa ändringar i socialtjänstlagen för att kommuner ska kunna ge vård och stöd till personer med nedsatt beslutsförmåga. I nuläget väljer PTS att **avstyrka** utredningens förslag till nya bestämmelser i socialtjänstlagen om användning av digital teknik eftersom de föreslagna bestämmelserna innebär att välfärdsteknik i vissa fall skulle kunna användas utan att samtycke inhämtas, vilket väcker frågor från ett integritetsperspektiv. PTS anser att dessa frågor inte tillräckligt belysts i utredningen och saknar en utredning av hur förslaget förhåller sig till lagen (2003:386) om elektronisk kommunikation (LEK).

Post- och telestyrelsen

Postadress:
Box 5398
102 49 Stockholm

Besöksadress:
Valhallavägen 117 A
www.pts.se

Telefon: 08-678 55 00
Telefax: 08-678 55 05
pts@pts.se

Sammanfattning, Digitalisering och bredband (s. 23)

Avsnitt 8.11.1, Bredbandsinfrastruktur (s. 478)

Avsnitt 8.11.1, Bredbandsinfrastruktur, Behovet av ett samtal grepp (s. 485)

PTS tillstyrker utredningens förslag om tillskapande av ett forum för infrastruktur för välfärdens digitalisering och delar utredningens bedömning om att offentlig sektor skulle kunna vara en pådrivande faktor för ökad tillgång och utvecklad robusthet i Sveriges digitala infrastruktur. Det är även viktigt att utse en lämplig ansvarig och tilldela nödvändiga resurser för genomförande av detta uppdrag.

PTS delar betänkandets generella uppfattning om att beroendet av robust bredband kommer att öka med mängden digitala tjänster och antalet anslutna. Därför vill PTS lyfta fram vikten av att implementationen av välfärdstjänster görs på ett driftsäkert och robust sätt med spridning över hela landets yta.

Avsnitt 3.6.2 Bredband (s. 86)

"Ett stadsnät är ett bredbandsnät som är lokalt etablerat, vanligen inom en kommun. De svenska stadsnäten erbjuder ett så kallat öppet nät. Ett öppet nät är en infrastruktur som är tillgänglig för marknadens alla aktörer på likvärdiga villkor. Nätet är öppet för alla som vill hyra fiber och för alla som vill erbjuda tjänster via en tjänsteportal."

PTS vill poängtera att alla stadsnät inte per definition är öppna. Därutöver kan tilläggas att näten kan vara öppna för alla leverantörer som vill erbjuda tjänster via en tjänsteportal. Detta är dock i praktiken inte det samma som att konsumenten har möjlighet att köpa tjänster från alla leverantörer.

Avsnitt 3.6.2 Bredband (s. 89)

"Målen är att 98 procent bör ha tillgång till bredband om minst 1 Gbit/s i hemmet och på arbetet, resterande 1,9 procent bör ha tillgång till minst 100 Mbit/s och 0,1 procent bör ha tillgång till minst 30 Mbit/s senast år 2025."

PTS vill förtydliga att målet till år 2025 i bredbandsstrategin inkluderar hushåll och företag till absolut närhet till IT-infrastruktur, utöver de med faktisk anslutning. Målet till år 2020 i bredbandstrategin inkluderar endast hushåll och företag med tillgång till IT-infrastruktur dvs. byggnaden ska vara ansluten till en viss bredbandsteknik. Målet till 2025 ska därför inte ses som en fortsättning av målet fram till 2020, då de delvis mäter olika saker.

Sammanfattning, Nationellt centrum för utveckling av äldreomsorg (s.22)

Avsnitt 9.5, Utredningens förslag i övrigt, Nationellt utvecklingscentrum (s. 560)

PTS ställer sig positivt till förslaget om att ett nytt nationellt utvecklings- och kunskapscentrum för äldreomsorgen ska inrättas. PTS ser möjligheter att stödja denna verksamhet med information om PTS aktuella insatser:

- som syftar till att ge enskilda och myndigheter tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet,
- som syftar till att konsumenter ska känna sig trygga med att deras rättigheter är tillgodosedda, och kunna göra aktiva val,
- som bidrar till tillgänglighet och användning av it och elektroniska kommunikationstjänster för personer med funktionsnedsättning och andra särskilda grupper,
- som säkerställer tillgång till telefoni- och posttjänster för personer med funktionsnedsättning – i samma utsträckning och på likvärdiga villkor som för andra slutanvändare,
- som innebär att hushåll och företag som saknar tillgång till telefoni och grundläggande internet via kommersiella lösningar ska få en sådan uppkoppling, och goda råd för att förbättra mobiltäckning och kontrollera förbindelsens kvalitet m.m.

Avsnitt 9.5, Utredningens förslag i övrigt, Förslag i övrigt (s. 562)

PTS ställer sig positivt till förslaget om att offentliga medel bör avsättas för finansiering av digital kompetenslyft för invånare. Sedan år 2019 har PTS möjlighet att av anslagsposten 2:2¹ använda ett belopp om högst 10 mkr till projektbidrag som beviljas som så kallat SGEI de minimis-stöd², till organisationer som anordnar utbildningar för att personer med speciella behov ska kunna lära sig att använda it och elektroniska tjänster i syfte att åstadkomma social integrering.

Avsnitt 1.1, Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (s. 35)

Mot bakgrund av att det inte har utretts om förslaget är förenligt med lagen (2003:386) om elektronisk kommunikation (LEK) avstyrker PTS utredningens förslag att införa de nya bestämmelserna 3 kap. 8 § och 4 kap. 1 d §

¹ Villkor för anslag 2:2 i ett regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Post- och telestyrelsen inom utgiftsområde 22 Kommunikationer.

² Efter ansökan till projekt av mindre betydelse, enligt kommissionens förordning (EU) nr 360/2012 av den 25 april 2012 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse.

socialtjänstlagen (2001:453). Bestämmelsernas breda tillämpningsområde avseende digital teknik innebär att det inte kan uteslutas att bestämmelserna kan komma att tillämpas även i situationer då samtycke enligt LEK måste inhämtas.

Avsnitt 7.12, Dataskydd (s. 301)

Behandlingen av lokaliseringssuppgifter eller hämtning av uppgifter från användarens terminalutrustning i samband med användandet av välfärdsteknologi kan, beroende på den tekniska lösningen, även omfattas av lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK) och e-dataskyddsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation). I enlighet med 1 kap. 7 § LEK är lokaliseringssuppgift en ”*uppgift som behandlas i ett elektroniskt kommunikationsnät eller av en elektronisk kommunikationstjänst och som visar den geografiska positionen för terminalutrustningen för en användare*”. Enligt 6 kap. LEK kan lokaliseringssuppgifter antingen vara trafikuppgifter (celluppgifter i nät kring användarens position, t.ex. om i 2G eller 3G-nät) eller lokaliseringssuppgifter som inte är trafikuppgifter, t.ex. uppgifter som avser abonnenters positionsbestämning (GPS).

6 kap. LEK innehåller bl.a. regler om behandling av lokaliseringssuppgifter och på vilka grunder uppgifter får hämtas från en abonnents eller användares terminalutrustning. Grunderna för en behandling förenlig med LEK synes såvitt här är relevant vara användarens samtycke eller uttryckliga begäran. Enligt 6 kap. LEK får behandlingen endast ske i den utsträckning och under den tid som krävs för tillhandahållandet av en tjänst där uppgifterna behövs. Ledning i bedömningen av förutsättningarna för att genom lagstiftning reglera andra behandlingsgrunder än samtycke eller uttrycklig begäran kan hittas i artikel 1 e-dataskyddsdirektivet.

Det bör nämnas att begreppet samtycke i 6 kap. LEK har samma innebörd som begreppet samtycke i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). Vid sådan behandling av uppgifter som omfattas av LEK är emellertid användarens eller abonnentens samtycke den enda rättsliga grunden för behandlingen. Någon möjlighet att som vid behandling av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen stödja behandlingen på en annan rättslig grund, såsom att den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse, finns inte.

Avsnitt 8.4.3, Stöd i att kunna samtycka till vård och omsorg (s. 351)

En central aspekt av ett giltigt samtycke är att det närsomhelst kan återtas. Utredningen hänvisar till Socialstyrelsens metodstöd som ger råd om hur äldre personer med nedsatt beslutsförmåga kan ges stöd i att uttrycka sin vilja. Enligt PTS mening är det emellertid även viktigt att, efter att en välfärdsteknisk insats som kräver samtycke har beviljats, kontrollera att samtycket består över tid. Det gäller inte minst om den enskildes kognitiva förmågor försämras efter det att samtycke getts, framförallt med beaktandet av att samtycket i enlighet med 6 kap. LEK inte omfattar mer än vad som är nödvändigt för ändamålet.

Avsnitt 8.9, Förslag om lagstöd med fokus på skyddet av den personliga integriteten (s. 421)

Utredningen har som övergripande mål att främja användningen av välfärdsteknik inom äldreomsorgen. I begreppet välfärdsteknik inkluderas alla slags tekniker som syftar till att förbättra kvaliteten på välfärdstjänster genom ökad trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för mottagare av hälso- och vård och omsorgstjänster. För att i högre utsträckning möjliggöra användningen av välfärdsteknik föreslår utredningen bl.a. att det i socialtjänstlagen införs bestämmelser med innebörden att användningen av digital teknik som medför övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden får ske utan den enskildes samtycke, under förutsättning att ändamålet är att säkerställa eller öka den enskildes trygghet, självständighet, aktivitet eller delaktighet.

Den breda definitionen av begreppet välfärdsteknik innebär att det inte kan uteslutas att LEK är tillämplig på vissa av de tekniska lösningar som omfattas av begreppet. Så är fallet även med begreppet ”digital teknik” i de föreslagna bestämmelserna 3 kap. 8 § och 4 kap. 1 d § socialtjänstlagen (2001:453). Detta gäller såväl existerande välfärdsteknologi som framtida lösningar. Till det kommer att genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 1018/1972 av den 11 december 2018 om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation kan komma att utvidga tillämpningsområdet för LEK till att omfatta ytterligare typer av tjänster. Enligt PTS mening måste förslagets förenlighet med LEK därmed utredas. Någon sådan utredning har inte gjorts. Det kan därmed inte uteslutas att de föreslagna bestämmelserna, som innebär att samtycke inte måste inhämtas, kan komma att tillämpas även i situationer då samtycke krävs enligt LEK.

Mot denna bakgrund avstyrker PTS förslaget att införa de nya bestämmelserna 3 kap. 8 § och 4 kap. 1 d § socialtjänstlagen.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Dan Sjöblom. I ärendets slutliga handläggning har även enhetschefen Andreas Richter, chefsjuristen Karolina Asp och handläggaren Marlena Molak-Brindell (föredragande) deltagit.

Vid föredragningen närvarande även divisionschefen Tove Friberg, avdelningschefen Kerstin Karlsson och enhetschefen Ulrika Rosenberg Sand.

